

Nikolaj Štritof – in memoriam

24. maj zagotovo ni srečen dan za astronome. Leta 1543 se je poslovil Nikolaj Kopernik, 474 let kasneje pa še naš Nikolaj.

Nikkija je krasila izredna radovednost. Skorajda ni bilo stvari, ki ga ne bi zanimala. Vse je hotel pogledati še iz drugih zornih kotov, vsak odgovor, ki ga je dobil je prinesel pet novih vprašanj. S svojo bistroumnostjo je znal povezovati dejstva in prikazati stvari na način, o katerem drugi še pomisli nismo.

Ravno zaradi te svoje vsestranskosti, razgledanosti in seveda družabnosti je bil idealen promotor astronomije. Bil je zvezda stalnica na taborih ADJ, če že ne kot mentor pa kot povabljeni predavatelj. Zvezde je kazal otrokom na Javorniku, mrk v Prekmurju, Perzeide na Javorniku, Halle-Bopp na Rakitni, sodeloval na pogovornih oddajah, RTV-ju

O sebi je rad govoril, da je samostojni avtor in prevajalec. Leta 1999 je končal prevod knjige "Oxfordova ilustrirana enciklopedija astronomije". Napisal je nekaj člankov v poljudno znanstvene revije in Spiko. Takrat je začel tudi s pisanjem knjige "Ozvedja", kjer je s svojim izrednim občutkom pisanja združeval antične zgodbe z sodobnimi astronomskimi spoznanji. Knjiga ni bila nikoli dokončana. Vsi ki smo ga poznali namreč vemo, da pri rutinskem delu ni zdržal dolgo. Njegov raziskovalni duh je bil preveč nemiren.

Kmalu po odkritju planetov izven našega osončja je postal obseden z njimi. Čeprav je bilo to področje profesionalne astronomije, je premišljeval kako bi lahko vroče jupitre opazoval z amatersko opremo. Svoje

navdušenje je prenesel tudi na ostale kolege. Skupaj s Samom sta leta 2006 sočasno iz dveh različnih lokacij posnela mikrolečenje OGLE-2006-BLG-277 in s tem neposredno opazovala splošno teorije relativnosti. Istega leta je sodeloval pri potrditvi obstoja izven sončnega sistema TrES-3. To je bila prva amaterska potrditev tega sistema. Iz tega obdobja je tudi njegov članek "Zatežena lečka", kjer je opisal metode, ki jih lahko amaterji uporabljajo pri iskanju tujih planetov z mikrolečenjem.

Konec devetdesetih let je bil eden izmed prvih pri nas, ki je začel spremljati spremenljivke s CCD-kamerami. Vsaj na začetku je bilo veliko učenja in malo uporabnih rezultatov. Kasneje je fotometrija s CCD-jem postala rutina. Tako je leta 2007 sodeloval pri odkritju dveh novih spremenljivk, vmes pa je bilo še nič koliko fotometrijskih opazovanj.

Približno takrat je njegovo astronomsko pot zaznamovala bolezen v družini in skrb za bolno mater.

Vendar to njegovega raziskovalnega duha ni omajalo. Izkoristil je pač tisto kar je imel na voljo: Bradfordski avtomatski teleskop in goro podatkov in meritev, ki so jih napravili drugi. Nikki je to poimenoval metoda ODO: Obdelava (meni) Dostopnih Opazovanj. Iz tega obdobja se je rodilo kar nekaj idej, snovanj in na pol dokončanih člankov.

Svoja razmišljanja in ideje je redno pošiljal priznanim slovenskih in tujim astronomom in astrofizikom. No nekoč je z neke nemške univerze celo dobil povabilo, naj se prijavi na prosto delovno mesto profesorja.

Njegov strast do opazovanja pa se najlepše vidi pri vizualnem opazovanju spremenljivk. Prve zabeležene meritve je naredil leta 1983, zadnje letošnjega januarja. Meritve je redno pošiljal na AAVSO (koda opazovalca SNJ). Prav pri spremenljivkah se vidi njegova izredna ljubezen do opazovanja. Ni bilo važno kje je bil in kaj je imel na razpolago. Če je bilo le jasno, je naredil oceno sija kakšne zvezde, pa četudi le EPS Aurige ali pa Algola.

Nekoč je dejal: "Če le nisi slep lahko opazuješ. Pa tudi za slepoto se bomo nekaj spomnili."

Izbrana bibliografija:

- ★ Tuji planeti – zgodovina odkrivanja, Nikolaj Štritof, Vir: Presek: list za mlade matematike, fizike, astronome in računalnikarje. ISSN 0351-6652. Letn. 34, št. 5 (2006/2007), str. 22-26
- ★ Zatežena lečka, Nikolaj Štritof, Spika. Letn. 14, št. 2 (feb. 2006), str. 80-8
- ★ Odkrivanje planetov s spektroskopskim merjen-

V A B I L O

Vabimo vas na mesečni sestanek, ki bo v torek 20.06.2017 ob 18^h v predavalnici F3 Fakultete za matematiko in fiziko, Jadranska 19, v Ljubljani.

Na sestanku si bomo pogledali in pokomentirali dokumentarni film:

O najpomembnejših odkritjih v fiziki.

Vabljeni!

Bernard Ženko

Dodatne informacije o tem in preteklih predavanjih najdete na <http://www.adj.si>.

jem radialne hitrosti zvezd, Nikolaj Štritof, Presek: list za mlade matematike, fizike, astronome in računalnikarje. Letn. 34, št. 6 (2006/2007), str. 24–25

- ★ Opazovanje OGLE-2006-BLG-277 iz Slovenije, Samo Smrke in Nikolaj Štritof; Spika, Letn. 14, št. 12 (dec. 2006), str. 520–522
- ★ Color-Magnitude diagram of Nova Cygni 1975, Nova Cygni 2006 and Nova Cygni 2008 N2 Is there possibility to use CMD of Nova's for distance estimation?, Nikolaj Štritof, September 2010
- ★ Dust trail of Cyg X-1 (V1357 Cyg)?, Nikolaj Štritof, April 2012,
- ★ Analiza vizualne krivulje jedra NGC 4151, Nikolaj Štritof, maj 2014.
- ★ Opazovanje V1010 Oph in določitev O-C, Nikolaj Štritof, maj 2015
- ★ X Per (26.11.08) – predhodna obdelava, Nikolaj Štritof, december 2008
- ★ ODO II: Sprememba barve ugašanja GRB 061007, Nikolaj Štritof, Javorniški mesečnik, december 2006.
- ★ ODO I: OGLE 2006 BLG 474, Nikolaj Štritof, Javorniški mesečnik, november 2006
- ★ Dvojni kvazar QSO 0957+561, Nikolaj Štritof, Javorniški mesečnik, april 2013
- ★ Določitev periode VY CMa iz vizualnih opazovanj AAVSO, Nikolaj Štritof, Javorniški mesečnik, december 2008,
- ★ Nujne in obvezne priprave za opazovanje z nekaterimi drugimi napotki, Nikolaj Štritof, Javorniški mesečnik, avgust 2000.

Efemeride julij 2017

(Efemeride si lahko ogledate tudi v reviji Življenje in tehnika.)

datum	Sonce		Luna		čas
	vzhod	zahod	vzhod	zahod	
01.07.	05:15	20:57	13:34	01:01	CEST
05.07.	05:17	20:55	17:34	02:53	CEST
10.07.	05:21	20:53	21:37	06:33	CEST
15.07.	05:26	20:50	– –	11:49	CEST
20.07.	05:31	20:45	02:35	17:44	CEST
25.07.	05:36	20:40	07:55	22:01	CEST
30.07.	05:42	20:34	13:26	– –	CEST

Planeti:

- ★ **Merkur** do polovice meseca zahaja okoli desetih zvečer, konec meseca pa že okoli pol desetih. V začetku meseca se iz ozvezdja Dvojčkov preseli v ozvezdje Raka, sredi meseca pa še v ozvezdje Leva.
- ★ **Venera** je julija Danica in v ozvezdju Bika vzhaja že pred tretjo uro zjutraj.
- ★ **Mars** julija ni viden.
- ★ **Jupiter** je sprva na nebu do enih zjutraj, nato pa zahaja vse bolj zgodaj in konec meseca zaide kmalu po enajsti. Nahaja se v ozvezdju Device.
- ★ **Saturn** lahko v ozvezdju Škorpijona sprva opazujemo do štirih zjutraj, a zahaja vse bolj zgodaj in konec meseca zaide že pred tretjo.
- ★ **Uran** sprva vzhaja okoli pol dveh zjutraj, konec meseca pa je v ozvezdju Rib na nebu že pred polnočjo.

Urška Pajer

Marko Pust

Javorniški Mesečnik izdaja Astronomsko društvo Javornik, Ljubljana / ISSN 1581-1379 / urednik Aram Karalič / izhaja v prvi polovici meseca / prejemajo ga brezplačno vsi člani Astronomskega društva Javornik / prispevke pošljite na naslov jam@adj.si / **ROK ZA ODDAJO PRISPEVKOV JE 7. DAN V MESECU** / prispevkov praviloma ne lektoriramo / stavljeno v L^AT_EXu